

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 453/2024-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku a Ľuboša Szigetiho (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátska kancelária JUDr. Margita Lonská, s. r. o., Kalinčiakova 25, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresný súd Bratislava V) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-41C/325/2013 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 16Co/30/2022 v období po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. III. ÚS 299/2020-24 z 20. októbra 2020 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV (pôvodne Okresný súd Bratislava V) v konaní vedenom pod sp. zn. B5-41C/325/2013 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie v sume **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nález.
- Sťažovateľovi **p r i z n á v a** náhradu trov právneho zastúpenia v sume **856,75 eur**, ktorú **j e** Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nález.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a napadnuté konanie

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. augusta 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom všeobecných súdov označeným v záhlaví tohto uznesenia v období po právoplatnosti nálezú ústavného súdu

(27. októbra 2020). Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, aby mu priznal finančné zadosťučinenie 10 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupuje ako žalovaný v 1. rade v napadnutom konaní o ochranu osobnosti, ktoré začalo podaním žaloby 6. septembra 2013 na okresnom súde. Okresný súd v konaní nepostupoval efektívne, preto sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť, o ktorej rozhodol ústavný súd nálezom č. k. III. ÚS 299/2020-24 z 20. októbra 2020 tak, že vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 1 500 eur a trovy konania. Po tomto náleze okresný súd konal vo veci ďalší rok a 5. októbra 2021 vydal rozsudok č. k. 41C/325/2013-605, ktorým žalobu proti obom žalovaným zamietol a priznal im náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Rozsudok na súde prvej inštancie bol vydaný po 8 rokoch konania. Sťažovateľ ďalší rok konania na okresnom súde po príkaze ústavného súdu konať plynulo nepovažuje za primeraný. Proti rozsudku okresného súdu z 5. októbra 2021 podal žalobca odvolanie, ktoré bolo sťažovateľovi doručené 19. januára 2022, čo je zároveň posledným sťažovateľovi známym úkonom všeobecných súdov v jeho právnej veci. Po dobu 2 rokov a 7 mesiacov od januára 2022 nebol sťažovateľ predvolaný na pojednávanie odvolacieho súdu ani mu nebolo doručené rozhodnutie odvolacieho súdu. Trvanie konania v jeho právnej veci tak od nálezu ústavného súdu trvá ďalšie 4 roky, spolu celkovo 11 rokov a 7 mesiacov bez právoplatného rozhodnutia vo veci, čo považuje za neprimeranú dĺžku konania a konanie so zbytočnými prietahmi v dôsledku nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu (právny predchodca mestského súdu označený ako porušovateľ práv, pozn.) a krajského súdu. Podľa názoru sťažovateľa k predĺženiu konania neprispel a nejde o vec skutkovo a právne zložitú.

3. Uplatnenú sumu finančného zadosťučinenia 10 000 eur sťažovateľ odôvodnil tým, že viac ako 11 rokov ostáva bez právoplatného rozhodnutia vo veci. K náprave neprispel ani príkaz ústavného súdu konať bez zbytočných prietáhov. Dlhoročný stav právnej neistoty sťažovateľa nemôže odstrániť ani prípadné rozhodnutie odvolacieho súdu. Zároveň považuje skôr priznané finančné zadosťučinenie v sume 1 500 eur vzhľadom na okolnosti veci za nedostatočné.

4. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 453/2024-10 z 24. septembra 2024 ju prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu.

5. Ústavný súd z vyžiadaného spisového materiálu zistil tento priebeh napadnutého konania v rozhodnom období po právoplatnosti nálezu č. k. III. ÚS 299/2020-24 z 20. októbra 2020, teda od 27. októbra 2020:

- Okresný súd nariadil termín pojednávania na 11. november 2020, ktoré bolo odročené z dôvodu, že žalovaný v 2. rade nebol riadne predvolaný na pojednávanie.

- Okresný súd nariadil termín pojednávania na 5. február 2021, ktorý bol zrušený z dôvodu pandémie.

- Okresný súd nariadil termín pojednávania na 11. jún 2021, pojednávanie sa uskutočnilo v neprítomnosti žalovaného v 2. rade a bolo odročené s uloženou povinnosťou sporovým stranám vyjadriť sa písomne k veci.

- Ďalší termín pojednávania bol nariadený na 22. september 2021, ktorý bol zmenený na 5. október 2021 z dôvodu zmeny pojednávacích dní zákonnej sudkyne rozvrhom práce. Na tomto pojednávaní žalobca predniesol záverečnú reč, dokazovanie bolo ukončené a bol vyhlásený rozsudok, ktorým okresný súd žalobu zamietol.

- Zákonná sudkyňa požiadala o predĺženie lehoty na vyhotovenie rozsudku, ktorý bol vypracovaný 5. decembra 2021.

- Žalobca podal 21. decembra 2021 odvolanie proti rozsudku z 5. októbra 2021 a jeho právny zástupca 6. januára 2022.

- Okresný súd 17. januára 2022 zaslal sťažovateľovi na vyjadrenie odvolanie a vyzval žalobcu na úhradu poplatku za odvolanie, ktorý bol zaplatený 7. februára 2022.

- Vec bola 24. marca 2022 predložená Krajskému súdu v Bratislave na odvolacie konanie (sp. zn. 16Co/30/2022).

- Krajský súd uznesením č. k. 16Co/30/2022-668 z 30. apríla 2024 zrušil napadnutý rozsudok okresného súdu v časti zamietajúcej žalobu proti žalovanému v 2. rade a vo vzťahu k nemu zastavil konanie. Vo zvyšnej časti (zamietnutie žaloby vo vzťahu k sťažovateľovi a súvisiace trovy) rozsudok zrušil a vec vrátil mestskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Dôvodom zrušenia v tejto časti bolo, že okresný súd vykonal test proporcionality bez relevantného vyhodnotenia čiastkových otázok testu a nevysporiadal sa s argumentáciou sporových strán (nepreskúmateľnosť pre nedostatok dôvodov).

- Spis bol vrátený mestskému súdu 19. júna 2024.

- Mestský súd 14. a 24. augusta 2024 doručil uznesenie krajského súdu sporovým stranám.

6. Predseda krajského súdu sa listom sp. zn. 1SprV/361/2024 zo 14. októbra 2024 vyjadril k ústavnej sťažnosti tak, že ju vo vzťahu k odvolaciemu konaniu nepovažuje za dôvodnú, pretože prebiehalo na krajskom súde od 24. marca 2022 a rozhodnuté bolo 30. apríla 2024, čo nemožno považovať za neprimeranú dĺžku konania aj vzhľadom na predmet konania, ktorý nepatrí k prednostným.

7. Podpredseda mestského súdu sa k sťažnosti vyjadril listom sp. zn. 1SprV725/2024 zo 14. októbra 2024, v ktorom s poukazom na vykonané procesné úkony a postup konania konštatoval, že v skúmanom období súd vo veci konal bez zbytočných priet'ahov.

8. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vec prejednal a rozhodol bez nariadenia ústneho pojednávania, pretože na základe obsahu podaní a vyžiadaných spisov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

9. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie o tom, či postupom konajúcich všeobecných súdov v napadnutom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu

(27. októbra 2020, pozn.) došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy.

10. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.“ (IV. ÚS 221/04).

11. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

12. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

13. Pokiaľ ide o kritérium, ktorým je právna a faktická zložitosť veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o ochrane osobnosti tvorí bežnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov s ustálenou judikatúrou. Z hľadiska významu predmetu konania pre sťažovateľa (žalovaného v konaní) ústavný súd nezistil vyššiu mieru závažnosti.

14. Správanie sťažovateľa ako účastníka konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v napadnutom konaní nezistil také správanie sťažovateľa, ktoré by významnejšie prispelo k jeho predĺženiu.

15. Napokon sa ústavný súd zaoberal hodnotením postupu všeobecných súdov v namietanom konaní, pričom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty sťažovateľa (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

16. Z popísaného priebehu napadnutého konania vedeného okresným súdom (pozri bod 5) vyplýva, že okresný súd (po vyslovenom príkaze konať bez zbytočných prietáhov) nariadil 5 termínov pojednávania, z ktorých dva boli zrušené z dôvodov na strane súdu. Po vyhlásení rozsudku trvalo jeho písomné vyhotovenie 2 mesiace. Rozsudok bol v odvolacom konaní zrušený z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov a nevysporiadanie sa s kľúčovými otázkami a argumentáciou strán. Vyhotovenie rozsudku, ktorý nespĺňa zákonné predpoklady, nemožno považovať za postup efektívne smerujúci k nastoleniu právnej istoty sťažovateľa. Konanie je tak

po 11 rokoch opäť v štádiu konania na súde prvej inštancie bez meritórneho rozhodnutia, čo nemožno považovať za ústavne akceptovateľný stav.

17. Ústavný súd s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania a neefektívny postup okresného súdu aj po vyslovenom príkaze konať bez zbytočných prietáhov dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom mestského súdu (ako nástupcu okresného súdu, pozn.) v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (bod 1 výroku nálezu).

18. Vo vzťahu k namietanému postupu krajského súdu ústavný súd nezistil sťažovateľom tvrdené porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Odvolacie konanie trvalo od 24. marca 2022 do 19. júna 2024, čo možno považovať za ústavne akceptovateľnú dĺžku konania na jednom stupni všeobecného súdnictva. V tejto časti preto ústavný súd sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

19. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

20. Keďže v napadnutom konaní už bol vyslovený príkaz konať bez zbytočných prietáhov nálezom č. k. III. ÚS 299/2020-24 z 20. októbra 2020, ústavný súd nevyhovel návrhu na opätovné vyslovenie tohto príkazu (bod 4 výroku nálezu).

III.

Primerané finančné zadosťučinenie

21. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

22. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, najmä neefektívny postup okresného súdu v konaní po skoršom náleze, ako aj s prihliadnutím na celkovú dĺžku konania dospel ústavný súd k záveru, že v danom prípade bude priznanie finančného zadosťučinenia v sume 2 000 eur primerané konkrétnym okolnostiam prípadu (bod 2 výroku nálezu), a preto návrhu na priznanie finančného zadosťučinenia v prevyšujúcej sume nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

IV.

Trovy konania

23. Úspešný sťažovateľ si uplatnil právo na náhradu trov konania.

24. Ústavný súd priznal sťažovateľovi fakultatívnu náhradu trov konania podľa § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z.

o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v rozsahu tarifnej odmeny za dva úkony právnej služby v roku 2024 (prevzatie zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti) a režijného paušálu k nim podľa § 16 ods. 3 vyhlášky. Takto určená suma predstavuje celkom s daňou z pridanej hodnoty 856,75 eur (bod 3 výroku nálezu).

25. Priznanú náhradu trov konania je mestský súd povinný zaplatiť právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 Civilného sporového poriadku).

26. Podľa čl. 133 ústavy toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. novembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu